

Conceptexamenprogramma Praktijkroute havo-Educatie

Concept- examenprogramma Praktijkroute havo- Educatie

Augustus 2022

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2022 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteur(s):

Carmelcollege Emmen: Louwien Eising, Else Verheijen-Groenhof

Christelijke Hogeschool Ede: Bram Kasse, Jan Willem Mak

CLV Veenendaal: Janny van Meenen

Het Stedelijk Zutphen, deelschool van het Eligant Lyceum: Ina Frömmert,
Willeke Voskamp

Het Streek Ede: Wietske-Anne de Haan, Anneke van Walderveen-Sanderman

NHL Stenden Leeuwarden: Stephanie Koster-Zwarteveen

Revis Lyceum Doorn: Edith van de Brink, Linda Haesenbos

Van Maerlantlyceum Eindhoven: Esther Bos

Zwijzen College Veghel; Roy Cuppen

SLO: Pascal Marsman, Luuk Kampman

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN

1.8037.838

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
Je leerling later als collega?	4
2. Conceptexamenprogramma	6
2.1 Overzicht domeinen	6
Domein A: Praktijkgerichte kennis en vaardigheden	7
Domein B: Praktijkoriëntatie	10
Domein C: Loopbaanoriëntatie	11
Domein D: Werkvelden	12
Domein E: Programma specifieke kennis en vaardigheden	13

1. Inleiding

Je leerling later als collega?

Hoe kan je havisten enthousiasmeren en voorbereiden op een mogelijke toekomst binnen het brede terrein van onderwijs en educatie? Om die vraag te beantwoorden, krijgen havisten tijdens deze praktijkroute de mogelijkheid om buiten het eigen leslokaal zelf op onderzoek uit te gaan. Zo kunnen ze zelf proeven van de dagelijkse praktijk van verschillende beroepsbeoefenaren, kennis maken met actuele kwesties en aspecten van het werkveld en zelf reële beroepsbeelden schetsen.

Want waar bestaat het werk van bijvoorbeeld een leraar eigenlijk uit? Wat gebeurt er nog meer op een school, naast voor de klas staan en proefwerken nakijken, zoals menig havist dit kan ervaren?

Door deze praktijkroute kunnen havisten nieuwe ervaringen opdoen door lessen te observeren of door in de huid te kruipen van bijvoorbeeld de groepsleerkracht, leraar of onderwijsassistent. Ook een gesprek voeren met een educatief uitgever of schoolleider past binnen de mogelijkheden. De leerlingen verdiepen zich in vragen zoals: wat is er nodig om een goede les of training voor een bepaalde doelgroep te ontwikkelen? Of op welke manier kan je doelgroepen extra motiveren of uitdagen? Zo verkennen ze basisprincipes van pedagogiek en didactiek.

Havisten worden gestimuleerd om actief en heel concreet op onderzoek uit te gaan, mede door het uitvoeren van gerichte en realistische opdrachten vanuit dit brede werkveld. Natuurlijk mag tijdens deze praktijkroute het zelf uitvoeren van (deel)lessen of trainingen niet ontbreken. Zo ervaren de havisten daadwerkelijk wat het is om als leerling voor de groep te staan. En wie weet komen ze daar ooit later als collega weer terug. De ervaringen die havisten tijdens deze praktijkroute opdoen, zijn aanleiding om (verder) te reflecteren op eigen interesses, kwaliteiten en talentontwikkeling en geven richting aan studiekeuze en vervolgopleidingen.

Veel is mogelijk binnen deze praktijkroute havo-Educatie. Scholen die deze route aanbieden, hebben de ruimte om binnen de wettelijke kaders van het conceptexamenprogramma hun eigen onderwijsprogramma in te richten. Mits de havist maar daadwerkelijk ook buiten de eigen school proeft van dit brede

werkterrein en tijdens deze bijzondere ontdekkingstocht wordt gecoacht door (eigen) vakdocenten en/of mentoren en externe begeleider(s).

Waardevolle inzichten en buitengewone leerervaringen

Door deze praktijkroute kunnen havisten onderzoeken in hoeverre het werken in het brede educatieve domein mogelijk iets voor hen is. Ze verzamelen hiertoe generieke en vakinhoudelijke bagage maar bovenal creëren ze persoonlijke bagage voor hun verdere levensloop. Een van de belangrijkste leervragen is immers de vraag of de leerlingen door alle nieuwe ervaringen en opdrachten zélf vervolgstappen kunnen zetten.

Heeft dit traject hen (nieuwe) inzichten gegeven in wie ze willen zijn, waar ze voor staan en waar ze in de nabije toekomst voor willen gaan? Met het oog op de laatste vraag kan het de stap voor een vervolgopleiding richting pabo of tweedegraads lerarenopleiding zijn, of bijvoorbeeld de keuze voor de sportacademie of een studie onderwijswetenschappen.

Grondtoon van de praktijkroute havo-Educatie is het vergroten van meer zelfinzicht door het reflecteren op nieuwe praktijkervaringen (kennis en vaardigheden), bijzondere ontmoetingen en talentontwikkeling. Daarnaast werken havisten binnen dit traject ook aan meer generieke vaardigheden die nu en bij alle hbo-vervolgstudies gewenst zijn. Denk aan communicatieve vaardigheden, samenwerken, presenteren, analyseren, of onderzoeken en ontwerpen.

Tijdens deze praktijkroute wordt bovenal het enthousiasme en de hands-on mentaliteit van deze leerlingen benut.

2. Conceptexamenprogramma

Onderstaand conceptexamenprogramma Praktijkroute havo-Educatie is in vijf domeinen uitgewerkt. Elk domein bestaat uit een of meerdere eindtermen die zijn uitgewerkt als doelzin en een uitwerking die gezamenlijk fungeren als wettelijk kader. Het bestaat uit zowel meer generieke als specifiek op dit werkveld toegesneden kennis en vaardigheden.

De bijbehorende toelichtingen zijn te interpreteren als voorbeeld of suggestie: ze geven kleuring aan een mogelijk onderwijsprogramma.

Vooralsnog gaat het om een conceptexamenprogramma voor de bovenbouw havo (120 SLU), dat bij definitieve invoering wordt afgesloten met een SE waarvan het cijfer zal meetellen in het combinatiecijfer.

2.1 Overzicht domeinen

Karakteristiek Praktijkroute havo Educatie

A. Praktijkgerichte kennis en vaardigheden

B. Praktijkoriëntatie

C. Loopbaanoriëntatie

D. Werkvelden Educatie

E. Programmaspecifieke kennis, vaardigheden en houding

Domein A: Praktijkgerichte kennis en vaardigheden

Subdomein A1 Communiceren

De kandidaat communiceert doelgericht en begrijpelijk om contact met anderen te leggen, informatie uit te wisselen en gedachten, gevoelens en ervaringen uit te drukken.

Het gaat hierbij om:

- verbale communicatie: gebruik van passend taalgebruik en schriftelijke taalvaardigheid;
- non-verbale communicatie: afstemmen op de ander en inzicht krijgen in impact eigen non-verbale gedrag.

Toelichting

Te denken valt aan:

- spreektaal en omgangsvormen;
- taalgebruik in onderwijssituaties en/of leeromgevingen;
- luisteren, samenvatten en doorvragen (LSD);
- eigen presentatie in kleding en gedrag bij verschillende doelgroepen;
- visuele wereld: van kleurgebruik, graphics tot emoticons;
- beeldtaal interpreteren.

Subdomein A2 Informatievaardigheden

De kandidaat verwerft, verwerkt en deelt informatie op een zorgvuldige wijze.

Het gaat hierbij om:

- gebruiken van passende zoekstrategieën;
- het wegen van de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van informatiebronnen;
- verwijzen naar bronnen;
- informatie passend maken voor de doelgroep en het medium;
- rekeninghouden met de algemene privacywetgeving.

Subdomein A3 Digitale geletterdheid

De kandidaat kiest digitale tools en applicaties en gebruikt deze veilig en verantwoord voor verschillende doelgroepen.

Het gaat hierbij om:

- gebruiken van gangbare applicaties binnen het educatieve werkveld;
- benoemen van kansen en bedreigingen van de verschillende applicaties;
- bewust zijn van eigen digitale footprint.

Toelichting

Te denken valt aan:

- applicaties zoals Kahoot, Padlets en Mentimeter;
- gebruik van smartboard;
- omgang met sociale media binnen leeromgevingen en leeractiviteiten.

Subdomein A4 Verantwoordelijkheid tonen

De kandidaat kan een praktijksituatie inschatten en daarbij verantwoordelijk handelen voor de ander en voor zichzelf.

Het gaat hierbij om:

- proactief handelen en initiatief nemen;
- tonen van actiebereidheid;
- oplossingen durven bedenken, uitvoeren en terugkoppelen.

Subdomein A5 Samenwerken

De kandidaat werkt samen met anderen aan het realiseren van een doel en houdt rekening met zowel proces als opbrengst.

Het gaat hierbij om:

- respectvol en verantwoordelijk met mensen omgaan;
- feedback geven en ontvangen;
- samenwerking organiseren.

Subdomein A6: Analytisch en kritisch denken

De kandidaat neemt besluiten op basis van een analyse en kan deze beargumenteren en hierop reflecteren.

Het gaat hierbij om:

- vergelijken en benoemen van overeenkomsten en verschillen;
- eigen oordelen, standpunten en standpunten van anderen bevragen en ter discussie stellen;
- verschillende perspectieven innemen;
- afwegingen maken.

Subdomein A7: Creatief denken en handelen

De kandidaat experimenteert met materialen, middelen en technieken en komt daardoor op nieuwe ideeën.

Het gaat hierbij om:

- anticiperen op nieuwe of onverwachte situaties en gebeurtenissen;
- brainstormen;
- divergeren en convergeren.

Domein B. Praktijkoriëntatie

Subdomein B1: Onderzoekend leren

De kandidaat oriënteert zich door stage en onderzoek op de dagelijkse praktijk van het werkveld Educatie.

Het gaat hierbij om:

- kennismaken met de verschillende werkzaamheden, activiteiten en beroepen binnen een onderwijsorganisatie of educatieve leeromgeving;
- observeren van verschillende werksituaties;
- meewerken in verschillende werksituaties;
- uitproberen van activiteiten binnen enkele beroepsrollen;
- reflecteren op nieuwe ervaringen.

Toelichting

Te denken valt aan:

- werkzaamheden en activiteiten binnen en buiten de klas;
- werkzaamheden en werkkrollen binnen de school of bovenschoolsmanagement;
- het functioneren van bso, voorschoolse educatie, natuureducatie, erfgoed- en museumeducatie, breedtesport.

Subdomein B2: Doelgericht werken

De kandidaat werkt doelgericht aan praktische en realistische opdrachten vanuit het educatieve werkveld.

Het gaat hierbij om:

- opdrachten, stages en activiteiten gekoppeld aan het werkveld Educatie;
- afstemming over voortgang en ervaringen met eigen docent/mentor en externe werkplekbegeleider/coach.

Domein C: Loopbaanoriëntatie

Subdomein C1: Talentontwikkeling en reflectie

De kandidaat oriënteert zich op het werkveld Educatie door praktijkervaringen op te doen en spiegelt de daar opgedane inzichten aan eigen interesses en kwaliteiten.

Het gaat hierbij om:

- onderzoeken van eigen motieven en ambities in relatie tot de ervaringen in het werkveld Educatie;
- zicht krijgen op eigen interesses, kwaliteiten en (onvermoede) talenten.

Toelichting

Te denken valt aan:

- gesprek en dialoog met eigen decaan en mentor;
- gesprek en dialoog met medeleerlingen;
- formuleren van persoonlijke leerwensen en leervragen;
- verkennen en vergelijken van werkvelden en beroepsbeelden;
- uitwerken en vastleggen van opgedane ervaringen en reflecties in vlog, blog of persoonlijk ontwikkelingsplan (pop).

Subdomein C2: Voorbereiden op het maken van keuzes

De kandidaat oriënteert zich op thema's en onderwerpen die van belang zijn binnen het werkveld Educatie zodat hij een weloverwogen keuze kan maken voor een mogelijke vervolgopleiding en/of toekomstperspectief.

Het gaat hierbij om:

- onderzoek doen in de praktijk door meerdaagse stage en/of werkbezoek;
- verkennen en onderzoeken van inhoud van opleidingsprogramma's op het gebied van vervolgonderwijs.

Toelichting

Te denken valt aan:

- mbo-opleiding onderwijsassistent, pabo, lerarenopleiding, onderwijswetenschappen;
- belevingswereld van het jonge kind of de puber;
- internationalisering (Unesco-scholen en uitwisselingsprojecten), gezonde of duurzame school;
- onderwerpen uit pedagogiek of didactiek;
- onderwerpen van de actuele onderwijsagenda.

Domein D: Werkvelden

Subdomein D1: Verkennen van de arbeidsmarkt binnen onderwijs en educatie

De kandidaat oriënteert zich op en participeert in tenminste twee verschillende educatieve werkvelden.

Het gaat hier om (een keuze uit):

- funderend onderwijs;
- voorschoolse educatie;
- buitenschoolse opvang;
- natuureducatie, erfgoed- en museumeducatie;
- breedtesport;
- educatieve uitgeverijen.

Toelichting

Te denken valt aan:

- primair een voortgezet onderwijs;
- internationale schakelklas/eerste opvang asielzoekers (isk/ea);
- groepsleerkracht, vakleerkracht (sport/muziek), vakdocent, coach;
- onderwijsassistent;
- museumdocent;
- educatief medewerker bibliotheek;
- sporttrainer.

Domein E: Programma specifieke kennis en vaardigheden

Subdomein E1: Kennismaken met onderwijs en educatie

De kandidaat oriënteert zich op de betekenis die onderwijs en educatie heeft voor het individu, de samenleving en zichzelf.

Het gaat hierbij om:

- verwoorden waarom onderwijs en educatie invloed heeft op kansen en ontwikkelmogelijkheden van mensen in de samenleving;
- verkennen van het brede terrein van onderwijs en educatie;
- beargumenteren op welke wijze onderwijs invloed heeft op het eigen leren en de persoonlijke ontwikkeling.

Toelichting

Te denken valt aan:

- opleidingsmogelijkheden en startkwalificaties (regionale) arbeidsmarkt en loopbaanperspectief;
- de waarde van 'een leven lang leren';
- de eigen onderwijsgeschiedenis van de leerling;
- overzicht maken van educatie en onderwijsmogelijkheden in de eigen omgeving (dorp, stad, regio);
- sociogram maken van de samenstelling van de (eigen en stage) klas;
- bestuderen van vacatures uit het brede werkveld onderwijs en educatie.

Subdomein E2: Kennismaken met leerlingen

De kandidaat herkent en benoemt verschillen in doelgroepen, leefwereld en belevingswereld van leerlingen.

Het gaat hierbij om:

- herkennen hoe onderwijs en educatie aansluit bij de ontwikkelingsfase van de leerling;
- benoemen van hoe groepsprocessen invloed kunnen hebben op het functioneren en welzijn van de leerling.

Toelichting

Te denken valt aan:

- sociaal emotioneel leren (SEL) leerlingen po en vo;
- sprookjeswereld (kleuters), speelwereld (spelenderwijs leren, leergierigheid jonge kind), puberwereld (rol peers, losmaken van familie, eigen kansen en grenzen verkennen);
- menswording en identiteitsontwikkeling;
- balans dagelijkse leefwereld en de digitale leefwereld (rol games en sociale media);
- verschil tussen schooltijd en invulling van vrije tijd.

Subdomein E3: Lerarengedrag en verschillende rollen van de leraar ¹

De kandidaat oriënteert zich in de praktijk op de verschillende rollen van de leraar en beschrijft lerarengedrag.

Het gaat hierbij om:

- onderscheiden van verschillende rollen van de leraar;
- verband leggen tussen de rol van de leraar en doelen van de desbetreffende leeractiviteit;
- kennismaken met en uitproberen van enkele rollen en hierop feedback ontvangen van interne en externe begeleiders.

Toelichting

Te denken valt aan:

- waarnemen van en reflecteren op gedrag van de (eigen) leraar en trainer/docent tijdens verschillende werkzaamheden;
- observeren en onderzoeken van verschillende rollen in een leeromgeving;
- rollen zoals gastheer, presentator, didacticus, pedagoog, afsluiter, coach;
- ontdekken en benoemen van persoonlijke voorkeursrollen.

¹ Waar leraar staat kun je ook lezen: trainer, instructeur of educatief medewerker.

Subdomein E4: Van doel naar leeractiviteit

De kandidaat herkent en benoemt het leerdoel en de opbouw van leeractiviteiten in een leeromgeving.

Het gaat hierbij om:

- observeren van leeractiviteiten;
- beschrijven van het leerdoel van de leeractiviteit;
- observeren van desbetreffende doelgroep;
- evalueren van de uitkomst van leeractiviteiten.

Toelichting

Te denken valt aan:

- voorbereiding, start, doorloop en afsluiting leeractiviteit;
- presentatie, instructie, onderwijsleergesprek, samenwerkingsopdracht;
- samen met leraar of begeleider terugblikken op de desbetreffende leeractiviteit.

Subdomein E5: Een werkvorm ontwerpen en uitvoeren

De kandidaat herkent en benoemt verschillende didactische werkvormen en kan die gericht toepassen in een (deel van een) eigen vormgegeven les of leeractiviteit.

Het gaat hierbij om:

- mede zorgdragen voor een veilig en constructief leerklimaat;
- afstemmen van doel, doelgroep en werkvorm;
- ontwerpen en uitvoeren van een werkvorm;
- evalueren van de werkvorm.

Toelichting

Te denken valt aan:

- interactie met de groep, verbaal (stemgebruik) en non-verbaal (houding en oogcontact);
- energizer, activerende werkvorm, groepsopdracht, spelvorm (game), rollenspel;
- reflecteren op eigen ervaringen met betrekking tot ontwerp en uitvoering werkvorm;
- evalueren met doelgroep en/of begeleider.

Subdomein E6: Het unieke onderwijslandschap in Nederland

De kandidaat onderscheidt hoe de identiteit van educatieve instellingen doorwerkt in de manier waarop daar het onderwijs is vormgegeven.

Het gaat hierbij om:

- oriënteren op en verkennen van de variatie aan scholen met een levensbeschouwelijke en/of pedagogische identiteit;
- visie en uitgangspunten van educatieve instellingen en/of verenigingen.

Toelichting

Te denken valt aan:

- scholen met een christelijke, joodse, islamitische, hindoeïstische en/of humanistische grondslag;
- dalton, montessori, jenaplan, vrije school;
- scholen met een extra profilering zoals cultuurprofiel, technasium, vreedzame school, begaafdheidsprofiel, olympiade school;
- culturele instellingen en centra voor natuureducatie;
- sportverenigingen.

Als landelijk expertisecentrum voor het curriculum richt SLO zich op de ontwikkeling van het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We werken met het onderwijsveld aan de doelen, kaders en instrumenten waarmee scholen hun opdracht vanuit een eigen visie kunnen vervullen.

We brengen praktijk, beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoek samen en stellen onze expertise beschikbaar aan onderwijs en overheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerplannen, tools, voorbeeldlesmaterialen, conferenties en rapporten.

Bezoekadres
Stationsplein 15
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)
 [SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)